

**Tussentijdse evaluatie van de kleinschalige
Nederlandse Defensiebijdragen
aan missies en SSR-inzet in 2008**

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	BALKAN	6
2.1	European Union Force (EUFOR).....	6
2.2	European Union Police Mission (EUPM)	7
2.3	Kosovo Force (KFOR)	8
2.4	European Union Rule of Law Mission Kosovo (EULEX Kosovo) .	9
3	OOST EUROPA.....	10
3.1	European Union Monitoring Mission in Georgia	10
3.2	SSR Georgië	11
4	AFRIKA	11
4.1	UN Mission in Sudan (UNMIS)	11
4.2	European Union Force Tsjaad/Centraal Afrikaanse Republiek	13
	(EUFOR Tsjaad/CAR).....	13
4.3	Escorte van WFP zeetransporten nabij Somalië	13
4.4	UN/AU Mission in Darfur (UNAMID)	13
4.5	SSR Mali	15
4.6	SSR Burundi	16
4.7	SSR Democratische Republiek Congo.....	18
5	MIDDEN OOSTEN.....	19
5.1	NATO Training Mission in Iraq (NTM-I)	19
5.2	European Union Border Assistance Mission (Rafah)	20
5.3	UN Truce Supervision Organization (UNTSO)	20
5.4	SSR Libanon	21
6	AZIË	22
6.1	European Union Police Mission in Afghanistan	22
7	FINANCIEEL	24
8	SLOTBESCHOUWING	25
	Afkortingenlijst.....	26

1 INLEIDING

In de Kamerbrief “Wereldwijd Dienstbaar”¹ is de toenemende betrokkenheid van de krijgsmacht bij de geïntegreerde benadering van het buitenlandse beleid beklemd. In dit kader heeft ook in 2008 de Nederlandse krijgsmacht met kleinschalige bijdragen deelgenomen aan een aantal missies en is Nederlands militair personeel ingezet in het kader van *Security Sector Reform* (SSR-) projecten. De missies verschillen sterk van elkaar in omvang en opdracht. Bij sommige van deze kleinschalige missies is sprake van uitzending van militaire eenheden conform artikel 100 van de Grondwet en is het Toetsingskader 2001 van toepassing. Op grond daarvan krijgt het parlement iedere derde woensdag van mei de beschikking over een tussentijdse evaluatie van deze missies. Er zijn ook kleinschalige missies die buiten de reikwijdte en strekking van artikel 100 van de Grondwet vallen. Naar goed gebruik wordt het parlement over deze missies evenwel zoveel mogelijk langs de lijnen van het Toetsingskader geïnformeerd en ontvangt het parlement jaarlijks eveneens een tussentijdse evaluatie.

In deze tussentijdse evaluatie over het kalenderjaar 2008 worden “Artikel 100” missies en “non-Artikel 100” bijdragen aan de missies behandeld en wordt aandacht besteed aan zowel militaire als politieke aspecten. In sommige gevallen is de inzet overwegend civiel van aard en is sprake van een aanvullende militaire bijdrage. Tevens wordt in deze tussentijdse evaluatie de inzet van militairen in het kader van SSR beschouwd. De militairen die als liaison zijn geplaatst te Tampa (*Netherlands Liaison Team Central Command*) en Bahrein (*Netherlands Liaison Team Combined Forces Maritime Component Command*) worden niet als missie beschouwd zoals dat wordt bedoeld in het Toetsingskader 2001 en worden in deze tussentijdse evaluatie verder niet in beschouwing genomen. Over de inzet van Nederlandse militairen in het kader van de *International Security Assistance Force* (ISAF) in Afghanistan ontvangt de Kamer medio 2009 een separate tussentijdse evaluatie.

BALKAN

Nederland blijft vanuit het oogpunt van stabiliteit vooralsnog hechten aan militaire en civiele aanwezigheid op de Balkan. Zeker na het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië is de rechtsorde in de regio er bij gebaat dat oude etnische conflicten niet de kans krijgen opnieuw samenlevingen te ontwrichten. Negatieve effecten van instabiliteit zoals de vluchtelingenproblematiek en grensoverschrijdende misdaad zijn in Europa direct merkbaar. Toenadering tot Euro-Atlantische structuren van de landen in deze regio kan een bijdrage leveren aan stabiliteit in de regio. Zo zetten diverse landen middels stabilisatie- en associatieovereenkomsten hun eerste schreden op weg naar het lidmaatschap van de EU en kende de NAVO in 2008 *intensified dialogue*-status toe aan Bosnië-Herzegovina en Montenegro. Albanië en Kroatië zijn sinds 3 april 2009 volwaardig lid van de NAVO. Nederland is voorstander van dit proces, met inachtneming van de daarvoor geldende criteria, waaronder volledige samenwerking van de betrokken landen (Servië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Montenegro) met het *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia* (ICTY).

OOST-EUROPA

In Georgië neemt Nederland deel aan de *European Union Monitoring Mission in Georgia*. Deze missie heeft tot doel om zowel preventief op te treden tegen conflictpartijen als om toe te zien op naleving door conflictpartijen van het zes-puntenplan. Daarnaast werden in Georgië enkele SSR-projecten uitgevoerd op de gebieden financieel beheer en *Human Resources Management* (HRM).

AFRIKA

Door de gecombineerde inzet van politieke, militaire en ontwikkelings-samenwerkingsmiddelen geeft de Nederlandse regering invulling aan het geïntegreerde buitenlands- en veiligheidsbeleid. De ambitie om deel te nemen aan civiele en militaire missies in Afrika werd de afgelopen jaren bevestigd in notities als “Afrika: sterke mensen, zwakke staten” uit 2004, de notitie “Wederopbouw na een conflict” uit 2005 en de notitie “Veiligheid en ontwikkeling in fragiele staten” uit 2008, waarin onder andere wordt gesteld dat politieke en militaire stabiliteit is vereist om sociale en economische wederopbouw mogelijk te

¹ Kamerstuk 31 243 nr 1 (herdruk), 18 sept. 2008

maken. Het bevorderen van vrede en veiligheid in Afrika, met name in de Grote Meren regio en de Hoorn van Afrika, heeft derhalve in het Nederlands buitenlands beleid prioriteit. Mede door deel te nemen aan een aantal kleinschalige missies in Afrika heeft Nederland in 2008 uitvoering gegeven aan dit beleid. Het aantal deelnemers per missie varieerde van één tot circa zestig personen. Met deze bijdragen toont Nederland door inbreng van hoog gekwalificeerde professionals, vaak op sleutelposities, zijn betrokkenheid bij de veiligheid en wederopbouw van (post)conflictlanden in Afrika.

MIDDEN-OOSTEN

Vanwege de aanhoudend fragiele situatie in het Midden-Oosten blijft de ondersteuning van vrede en veiligheid in dit gebied door de internationale gemeenschap van groot belang. Ondersteuning van het Midden-Oosten vredesproces (MOVP) heeft een belangrijke plaats in het buitenlands beleid van de regering. Nederland nam in 2008 deel aan de *EU Border Assistance Mission in Rafah* (EUBAM Rafah), de *United Nations Truce Supervision Organisation* (UNTSO), de *NATO Training Mission in Iraq* (NTM-I) en *Security Sector Reform* (SSR) in Libanon.

AZIË

In Azië, waar veiligheidspolitieke vraagstukken zich in een bonte verschijningsvorm aandienen, neemt Nederland, naast zijn bijdrage aan ISAF, deel aan een EU-missie: de *European Union Police Mission in Afghanistan*. Deze missie heeft een hoofdzakelijk civiele inslag en richt zich op duurzame stabiliteit in de regio.

SSR

Sinds enkele jaren groeit de internationale erkenning voor de opvatting dat vrede, veiligheid en stabiliteit belangrijke voorwaarden zijn voor duurzame ontwikkeling en andersom. Deze opvatting is in Nederland verwoord in de beleidsnotities "Wederopbouw na gewapend conflict" uit 2005 en "Veiligheid en ontwikkeling in fragiele staten" uit 2008, beiden vastgesteld door de ministers van Buitenlandse Zaken, Defensie en voor Ontwikkelingssamenwerking. Het ondersteunen van de ontwikkeling van de veiligheidssector is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de uitvoering van het Nederlandse beleid op het gebied van vrede, veiligheid en ontwikkeling. Een goed functionerende veiligheidsorganisatie is immers een basisvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling in met name postconflictgebieden. *Security Sector Reform* (SSR) bevat meerdere disciplines en wordt daarom interdepartementaal opgezet.

Titel **Tussentijdse evaluatie van de kleinschalige Nederlandse
Defensiebijdragen aan missies en SSR inzet in 2008**

Nederland heeft in 2008 kleinschalige militaire bijdragen geleverd aan de onderstaande missies en SSR-inzet:

BALKAN:

EUFOR	<i>European Union Force (Bosnië-Herzegovina).</i>
EUPM	<i>European Union Police Mission (Bosnië-Herzegovina).</i>
KFOR	<i>Kosovo Force.</i>
EULEX	<i>European Union Rule of Law Mission (Kosovo)</i>

OOST-EUROPA:

EUMM Georgia	<i>European Union Monitoring Mission, Georgia</i>
SSR Georgië	

AFRIKA:

UNMIS	<i>UN Mission in the Sudan.</i>
UNAMID	<i>UN/AU Mission in Darfur.</i>
EUSEC en EUSEC/Fin	<i>European Union Security Force (Finance) Congo.</i>
BINUB	<i>Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi.</i>
EUFOR Chad/CAR	<i>European Union Force Chad and the Central African Republic.</i>
Escorte van WFP zeetransporten nabij Somalië.	
SSR Mali	
SSR Burundi	
SSR Democratische Republiek Congo	

MIDDEN-OOSTEN :

NTM-I	<i>NATO Training Mission in Iraq.</i>
EUBAM Rafah	<i>EU Border Assistance Mission, Rafah.</i>
UNTSO	<i>United Nations Truce Supervision Organisation.</i>
SSR Libanon	

AZIË:

EUPOL Afghanistan	<i>European Union Police Mission in Afghanistan</i>
-------------------	---

2 BALKAN

2.1 European Union Force (EUFOR)

Rechtsgrond en mandaat. Op 12 juli 2004 besloot de EU, gebaseerd op de VN Veiligheidsraadresolutie 1551, om de NAVO-missie in Bosnië-Herzegovina (SFOR) te laten opvolgen door een EU-geleide missie. Deze missie heeft de naam *Althea* gekregen, voor de uitvoering werd de *European Union Force* (EUFOR) ingericht. Het mandaat en de rechtsgrond voor het optreden van EUFOR is gebaseerd op de VN Veiligheidsraadresolutie 1575 onder hoofdstuk VII van het VN-Handvest. De VN-veiligheidsraad heeft op 20 november 2008 resolutie 1845 aangenomen waarin het mandaat van EUFOR tot 20 november 2009 is verlengd. EUFOR is verantwoordelijk voor de handhaving van de militaire aspecten van Annex 1A en Annex 2 van de Dayton-akkoorden. Dit houdt in dat EUFOR toezicht houdt op de naleving van het staakt-het-vuren en de ontwapening van de voormalige Bosnische strijdkrachten en verantwoordelijk is voor een veilige omgeving waarin de internationale gemeenschap haar taken kan uitvoeren. Voorts ondersteunt EUFOR het *Mission Implementation Plan* van de Hoge Vertegenwoordiger/EU Speciale Vertegenwoordiger. EUFOR maakt gebruik van NAVO-middelen en de NAVO-commandostructuur op basis van de zgn. Berlijn-plus overeenkomst tussen de EU en NAVO. De huidige sterkte van EUFOR bedraagt circa 2.500 militairen.

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse bijdrage aan EUFOR bedroeg in 2008 ongeveer 85 militairen. De Nederlandse militaire bijdrage aan EUFOR bestaat hoofdzakelijk uit *Liaison and Observation Teams* (LOT). De teams bestaan uit ongeveer acht militairen en opereren in een specifiek toegewezen gebied. Nederland bemant het Regionaal Coördinatie Centrum van de regio in Banja Luka en bemant vier LOT-huizen in Travnik, Mrkonjic Grad, Drvar en Livno. Nederland werkt in de regio nauw samen met Chili, Bulgarije, Roemenië, Noorwegen en Zwitserland. Nederland levert ook een bijdrage aan de *Integrated Police Unit* die onder commando staat van de *European Gendarmerie Force* met een detachement Koninklijke Marechaussee van momenteel 14 man. Deze worden ingezet voor rechetaken en het analyseren van inlichtingen in het gehele operatiegebied van EUFOR. Tot slot draagt Nederland met 15 staffunctionarissen bij aan het hoofdkwartier van EUFOR, twee functionarissen van de Koninklijke Marechaussee aan het '*International Military Police Platoon*', allen in Sarajevo, en drie staffunctionarissen aan het hoofdkwartier van de NAVO. De ondersteuning van de Nederlandse militairen in Bosnië-Herzegovina wordt verzorgd door het *National Support Element* in Sarajevo. De Nederlandse bijdrage is op 29 april 2009 verlengd tot juni 2010.

EVALUATIE.

Resultaat. Ondanks de conclusie in de *Six Month Review* van september 2008 van de EU dat EUFOR in belangrijke mate heeft voldaan aan zijn missie, wil dat nog niet zeggen dat een EU-militaire presentie in Bosnië-Herzegovina overbodig is geworden. Eén van de taken van EUFOR is de ondersteuning van het kantoor van de Hoge Vertegenwoordiger (OHR). Dit kantoor zal sluiten als aan vijf doelstellingen en twee voorwaarden is voldaan. Na sluiting zal de OHR overgaan in een kantoor voor de EU Speciale Vertegenwoordiger. De doelstellingen betreffen hervormingen die van belang zijn voor de efficiëntie van het openbaar bestuur en het transitieproces voor Europese integratie. Een belangrijke voorwaarde is een stabiele politieke- en veiligheidssituatie. De veiligheidssituatie kan op het moment als stabiel worden omschreven, maar de politieke situatie wordt gekenmerkt door spanningen, openlijke verdeeldheid en stagnatie in het hervormingsproces. De nationalistische retoriek van de politieke leiders houdt aan en zal met de verkiezingen in aantocht (zomer 2010) naar alle waarschijnlijkheid in heftigheid toenemen. Een gunstige ontwikkeling is het recente akkoord tussen de leiders van de drie grootste partijen over een aantal kwesties waaronder het houden van een volkstelling, grondwetswijzigingen en de status van het Brcko-district. Met de internationale financiële crisis verslechtert ook de economische situatie in Bosnië-Herzegovina verder.

Ook op economisch terrein wordt weinig vooruitgang geboekt. Een functionele, goedwerkende markteconomie blijft uit en er heerst een hoge werkloosheid. Binnen het domein van de publieke administratie is de vooruitgang eveneens zorgelijk.

Toekomst. Een aantal participerende landen, zoals Frankrijk en Finland, heeft recentelijk tot unilaterale terugtrekking van zijn troepen besloten. Vooral nog heeft deze terugtrekking geen operationele gevolgen, vooral omdat enkele deelnemende landen hun bijdrage hebben verhoogd. Momenteel wordt de toekomst van de missie in EU-verband besproken en is de planning voor de omvorming naar een trainingsmissie gestart. Daadwerkelijke omvorming vergt een besluit van de Raad. Nederland is van mening dat bij het besluit over de toekomst van EUFOR rekening moet worden gehouden met het transitieproces van de OHR. Daarnaast dienen stappen over de toekomst van EUFOR Althea ook gebaseerd te zijn op een gedegen analyse van de politieke en veiligheidssituatie in Bosnië-Herzegovina.

Conclusie. SFOR en later EUFOR hebben ertoe bijgedragen dat er zich na 1995 geen (grootschalige) interetnische gewelddadigheden hebben voorgedaan in Bosnië-Herzegovina. Het vredesproces is echter een moeizaam proces en lijkt momenteel te stagneren. De doelstelling van EUFOR (implementatie van Annex 1A en 2 van de Dayton-akkoorden) is nog niet geheel gehaald. Hetzelfde geldt voor de vijf doelstellingen en twee randvoorwaarden die door de *Peace Implementation Council* zijn gesteld. Nederland levert een relatief kleine maar belangrijke bijdrage aan EUFOR. De LOT-huizen dragen bij aan informatievergaring voor EUFOR en het wegnemen van spanningen op lokaal niveau. De missie en de Nederlandse inbreng daarin zijn daarom nog altijd actueel en zinvol. Daarom heeft de regering de Kamer inmiddels geïnformeerd dat de Nederlandse bijdrage tot juni 2010 zal worden voortgezet.

2.2 European Union Police Mission (EUPM)

Rechtsgrond en mandaat. Gebaseerd op Annex 11 van het Dayton-akkoord en op uitnodiging van de regering van Bosnië-Herzegovina, is sinds 1 januari 2003 de *European Union Police Mission* (EUPM) actief als opvolger van de UN IPTF missie. Het mandaat van de EUPM is vervat in het EU Raadsbesluit van 11 maart 2002. Het doel van de EUPM is om door middel van toezicht, advies en inspecties bij te dragen aan de opbouw van een duurzame politiestructuur in Bosnië-Herzegovina, die voldoet aan de Europese en internationale normen. Tevens levert EUPM een bijdrage aan de bestrijding van ondersteuningsnetwerken voor ICTY-voortvluchtigen. De EUPM werkt nauw samen met de VN, de NAVO, de OVSE en de overige aanwezige Europese actoren. EUPM had in 2008 een omvang van ongeveer 390 personen. De missie is in december 2007 voor twee jaar verlengd tot 31 december 2009. Bij de dagelijkse taakuitvoering kan EUPM een beroep doen op de steun van EUFOR.

Nederlandse bijdrage. Nederland levert onveranderd een bijdrage van tien politiefunctionarissen (zes civiele politiefunctionarissen en vier militairen van de Koninklijke Marechaussee) aan de EUPM in Bosnië-Herzegovina.

EVALUATIE.

Resultaat. Het uitblijven van voldoende resultaat op het gebied van politiehervorming heeft het de EUPM niet altijd makkelijk gemaakt effectief op te treden. Tijdens de missie is een aantal projecten uitgevoerd ter ondersteuning van de politiehervormingen, deze zijn slechts ten dele een succes geworden. Corruptie is de belangrijkste reden dat ook in 2008 een aantal projecten niet succesvol is voltooid. Op andere terreinen heeft de missie echter succes geboekt. Bij de bestrijding van de georganiseerde misdaad wordt langzaam maar gestaag vordering gemaakt in goede coördinatie tussen EUFOR, EUPM en HV/EUSV. Van groot belang voor de verdere opbouw van het politieapparaat blijft de eerder genoemde politiewetgeving en hervorming.

Toekomst. Hervormingen binnen het Bosnische staatsbestel en binnen de veiligheidsstructuren, waaronder de politie, blijven uiterst moeizaam verlopen. Desondanks is de verwachting dat EUPM een incrementele bijdrage aan de door de internationale gemeenschap gewenste hervormingen kan leveren. De missie blijft zich richten op capaciteitsopbouw van het politieapparaat, met een versterkte aandacht voor ondersteuning van de lokale autoriteiten bij de bestrijding van corruptie en de georganiseerde misdaad.

Conclusie. Hervorming van de Bosnische veiligheidsapparaten is één van de speerpunten van de internationale gemeenschap. Ondanks de moeizame voortgang, levert EUPM daaraan een wezenlijke bijdrage. De Nederlandse inbreng in EUPM draagt op effectieve wijze bij aan de doelstellingen van EUPM.

2.3 **Kosovo Force (KFOR)**

Rechtsgrond en mandaat. Het mandaat van *Kosovo Force* (KFOR) is gelegen in de VN Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999, welke geldig is totdat de Veiligheidsraad deze intrekt. De resolutie biedt KFOR de mogelijkheid om bij de uitvoering van de in de resolutie aangegeven taken alle noodzakelijke middelen in te zetten. KFOR heeft tot doel het creëren en in standhouden van een veilige en stabiele omgeving, inclusief openbare orde, het ondersteunen van de (zich sinds begin 2009 op vertrek voorbereidende) *UN Interim Administration Mission in Kosovo* (UNMIK) en de *European Union Rule of Law Mission Kosovo* (EULEX Kosovo) en wanneer noodzakelijk, het afdwingen van het naleven van de afspraken die hebben geleid tot het eind van het conflict. Voor de Servische minderheden die in enclaves wonen in het door Albanese Kosovaren gedomineerde zuiden van Kosovo wordt de aanwezigheid van KFOR als onontbeerlijk gezien voor hun veiligheid. Naast de veiligheid van de bevolking waakt KFOR tevens over het over Kosovo verspreide Servische culturele en religieuze erfgoed. Na de inwerkingtreding van de Kosovaarse grondwet op 15 juni 2008 is de taak van KFOR uitgebreid met het ondersteunen van de opbouw van een Kosovaarse veiligheidsstructuur, waaronder de opheffing van het *Kosovo Protection Corps* onder gelijktijdige opbouw van de *Kosovo Security Force* (KSF). Per december 2008 is aan het takenpakket van KFOR toegevoegd het ondersteunen van EULEX.

In aanvang bestond de troepenmacht uit ruim 50.000 militairen. Inmiddels is de sterkte teruggebracht naar circa 15.000 militairen, georganiseerd in vijf Task Forces (Centraal, Noord, Oost, Zuid en West).

Op 17 februari 2008 heeft de Kosovaarse premier Thaci de onafhankelijkheid van Kosovo uitgeroepen. De VS en de meeste Europese landen, waaronder Nederland, hebben Kosovo reeds erkend als staat. KFOR zal in Kosovo aanwezig blijven op basis van VN-Veiligheidsraadresolutie 1244. De steun aan de opbouw van de KSF is binnen de NAVO omstreden, omdat dit naar de mening van een aantal lidstaten die Kosovo niet erkennen op de status van Kosovo als onafhankelijk land vooruitloopt.

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse bijdrage aan KFOR omvat vier staffunctionarissen bij het hoofdkwartier van KFOR te Pristina. Twee hiervan houden zich bezig met de opbouw van de KSF. Voorts levert Nederland op nationale basis een *National Intelligence Cell* en een *National Support Element*, met in totaal vier militairen. Op verzoek van Duitsland levert Nederland gedurende de eerste helft van 2009 een chirurgisch team (zeven militairen) aan het Duitse *Role-3* hospitaal te Prizren, zulks als vervolg op een eerdere eerdere bijdrage in 2007. Tot slot levert Nederland een civiele expert op het gebied van logistiek en materieel aan het hoofdkwartier te Pristina. De omvang van deze bijdrage maakt dat Nederland geen grote invloed op de missie heeft. Wel toont deze bijdrage de Nederlandse betrokkenheid bij de missie en de Westelijke Balkan als geheel en verschaft het inzicht voor besluitvorming over de toekomstige bijdrage aan militaire operaties in de Balkan.

EVALUATIE.

Resultaat. De inspanningen van KFOR tijdens en direct volgend op de onafhankelijkheidsverklaring hebben wezenlijk bijgedragen aan de handhaving van een *Safe and Secure Environment* in Kosovo. KFOR onderhoudt uitstekende contacten met EULEX, die een deel van de taken van UNMIK heeft overgenomen. KFOR ondersteunt EULEX in geheel Kosovo.

Toekomst. Nederland handhaaft zijn bijdrage aan de staf van KFOR. Ook levert Nederland een financiële bijdrage van 1 miljoen Euro aan het NAVO-*trustfund* ter ondersteuning van de opbouw van de KSF. Naarmate de lokale instituties worden opgebouwd en de veiligheidssituatie wordt geconsolideerd, zal op termijn ook de aard en omvang van KFOR worden aangepast. Nederland is ervoor de discussie hierover te voeren op basis van een zorgvuldige analyse met oog voor de regionale context.

Conclusie. In Kosovo is nog steeds geen sprake van een stabiele en veilige situatie. Hoewel het accent van de internationale steun aan Kosovo verschuift naar *Rule of Law*, is de aanwezigheid van een gewapende macht als veiligheidsgarantie vooralsnog benodigd. De Nederlandse inbreng hieraan is zoals gesteld bescheiden.

2.4 European Union Rule of Law Mission Kosovo (EULEX Kosovo)

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrond voor deze missie is gelegen in VN Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999. Tot de missie is besloten met het EU Raadsbesluit van 4 februari 2008. De missie heeft in beginsel een duur van 28 maanden vanaf het bereiken van de *Initial Operational Capability*. Deze missie beoogt de Kosovaarse autoriteiten te ondersteunen bij de opbouw van de rechtsstaat, in het bijzonder het justitiële- en politieapparaat alsmede de grensbewaking. De missie heeft een uiteindelijke omvang van 1900 internationale politiefunctionarissen, rechters, openbare aanklagers en douaniers, ondersteund door een lokale staf van 900 personen.

Nederlandse bijdrage. De toegezegde Nederlandse bijdrage bedraagt 40-60 personen waarvan ca. 20 van de Koninklijke Marechaussee. Daarvan zijn er thans 30 ontplooid waarvan 15 Marechaussees.

EVALUATIE.

Resultaat. De missie heeft een lange aanloop gekend, voornamelijk om politieke redenen. Als gevolg daarvan is de ontplooiing stroef verlopen. De houding van Rusland en Servië in de VN heeft vertraging opgeleverd en samenwerking tussen UNMIK en EULEX lastig gemaakt. Eind 2008 werd het voor EULEX pas mogelijk om door geheel Kosovo te ontplooiën. De missie bereikte op 9 december 2008 de status van *Initial Operational Capability*. Om die reden zijn over het jaar 2008 nog geen resultaten te melden. Een eerste EU-evaluatie van de missie zal plaatsvinden in de eerste helft van 2009.

Toekomst. EULEX heeft op 6 april 2009 met een omvang van 1713 internationale en 880 lokale functionarissen de status bereikt van full operational capability. EULEX zal naar verwachting een cruciale rol spelen in de verdere opbouw van de Kosovaarse rechtsstaat.

Conclusie. EULEX heeft een moeizame start gekend, maar zal naar verwachting een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de Kosovaarse rechtsstaat. Het is nog te vroeg om conclusies te trekken over het effect van EULEX en de Nederlandse inbreng daarin.

3 OOST EUROPA

3.1 European Union Monitoring Mission in Georgia

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrond voor de EUMM Georgië is gebaseerd op een uitnodiging van de Georgische regering aan de EU. Het mandaat behelst het toezicht op het “zes-punten plan” n.a.v. het Russisch-Georgische conflict van augustus 2008. De missie beoogt op korte termijn het risico van hervatting van vijandelijkheden te verkleinen en op lange termijn bij te dragen aan een duurzame stabiliteit in Georgië en de omliggende regio. De missie heeft geen executieve bevoegdheden en richt zich op monitoring van en rapportage over het staakt-het-vuren dat is overeengekomen tussen de strijdende partijen na het conflict van augustus 2008. De missie heeft voorts een duur van één jaar (tot 22 september 2009).

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse bijdrage bestaat uit 9 personen waarvan 2 militairen (Koninklijke Marechaussee), georganiseerd in 2 waarnemingsteams en één staflid op het hoofdkwartier van de missie te Tbilisi. De Nederlandse bijdrage is toegezegd voor één jaar (i.e. tot oktober 2009). De Nederlandse militaire bijdrage aan de missie is eind januari 2009 beëindigd.

EVALUATIE.

Resultaat. Het Nederlandse staflid is werkzaam als politiek adviseur op het hoofdkwartier van de EUMM. De twee waarnemingsteams waren in 2008 nationaal samengesteld en voorzien van onder meer gepantserde auto's. Zij monitoren de mensenrechtensituatie in Georgië (voor zover die verband houdt met het augustusconflict) en de status van *Internally Displaced Persons*. De twee Nederlandse teams zijn niet betrokken geweest bij incidenten tussen de partijen die bij het conflict betrokken waren. De waarnemingsteams rapporteren aan het hoofdkwartier te Tbilisi.

Voor EUMM Georgië heeft de EU gekozen om te werken met nationale teams in plaats van met centrale werving. De missie diende binnen een maand minimaal 200 waarnemers in Georgië te ontplooiën. Dit was binnen de gebruikelijke procedures voor werving van missiedeelnemers binnen de EU niet mogelijk. Daarom is er in dit geval gebruik gemaakt van nationale teams die volledig uitgerust (training/voertuigen/uitrusting) dienden te worden aangeleverd door de EU-lidstaten. Nederland heeft het werken met nationale teams als positief ervaren en beschouwt het als een nuttige aanvulling op de reeds bestaande EU-procedures voor de werving van personeel.

Toekomst. Vanaf begin 2009 zijn de waarnemingsteams multinationalaal samengesteld. Op basis van de veiligheidsinschatting en de benodigde expertise heeft geen aflossing van de twee Marechaussees plaats gevonden. De ministeries van Defensie en van Buitenlandse Zaken onderhouden contact over eventuele hernieuwde deelname aan de missie door het ministerie van Defensie.

Conclusie. Het gewapende conflict tussen Rusland en Georgië in 2008 heeft eens te meer aangetoond dat deze regio onstabiel is. Een monitoring-missie is een goed instrument om zowel preventief op te treden als schendingen door conflictpartijen van het zes-punten plan waar te nemen. De Nederlandse bijdrage aan deze missie was beperkt maar waardevol.

3.2 SSR Georgië

Rechtsgrond en mandaat. Op grond van een bilaterale *Memorandum of Understanding* heeft Nederland van begin 2006 tot begin 2008 SSR-projecten in Georgië ondersteund op het vlak van financieel beheer en *Human Resources Management* (HRM). Sinds 1992 maakt Georgië deel uit van de Euro-Atlantische Samenwerkingsraad (EAPC). In 2006 werd Georgië de status van *Intensive Dialogue* aangeboden. De implementatie van het *Individual Partnership Action Plan* en de Georgische *Strategic Defence Review* worden ondersteund door assistentie en expertise van de NAVO-lidstaten.

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse bijdrage bestond uit projectleiders en enige officieren van Defensie (op part-time basis), aangevuld met enkele externe inhuurkrachten. De missie werd financieel ondersteund door het ministerie van Buitenlandse Zaken (€ 0,2 miljoen)

Resultaat. De invloed van het project “financieel beheer” binnen het Georgische ministerie van Defensie was aanzienlijk en heeft bijgedragen aan een grotere transparantie en betere controle op de Defensie-uitgaven. Het HRM project heeft een belangrijke aanzet gegeven tot een effectief en transparant personeelsmanagementsysteem. De laatst gehouden NAVO *IPAP-assessment* oordeelde positief over de resultaten van deze projecten. Hiermee heeft Nederland zowel binnen Georgië als binnen de NAVO krediet opgebouwd.

Toekomst. Nederland heeft besloten geen vervolg te geven aan de bilaterale SSR-projecten in Georgië. Enerzijds is het moeilijk om hiervoor geschikte doch schaarse personele expertise vrij te maken binnen Defensie, anderzijds heeft sinds het Russisch-Georgische conflict van augustus 2008 een verschuiving plaatsgevonden in de aard van de bijdrage die Nederland wil leveren aan hervorming- en democratiseringsprocessen in Georgië. De Nederlandse bijdrage zal zich meer concentreren op multilaterale initiatieven.

Conclusie. De SSR-projecten in Georgië zijn naar tevredenheid verlopen.

4 AFRIKA

4.1 UN Mission in Sudan (UNMIS)

Rechtsgrond en mandaat. De juridische basis van UNMIS is VN Veiligheidsraadresolutie 1590 van 24 maart 2005 en de verlenging van het mandaat tot 30 april 2009 volgens Resolutie 1812 van 30 april 2008. UNMIS ziet toe op de uitvoering van de *Comprehensive Peace Agreement* (CPA). De CPA is en blijft de ruggengraat van de vrede in Soedan. Sinds de onafhankelijkheid van Soedan op 19 december 1955 is in dit land sprake van een slepend conflict tussen het islamitische Noorden, grotendeels beheerst door de (islamitische) Soedanese overheid en het deels christelijke, deels animistische Zuiden waarin met name de (rebellens) beweging – de *Sudanese People's Liberation Movement* (SPLM) – een grote rol speelt. Dit conflict wordt voortdurend verder gecompliceerd door (al dan niet tribale) lokale conflicten en de aanwezigheid van omvangrijke olievelden, voornamelijk in het gebied ten zuiden van de Noord-Zuid grenslijn van Soedan.

Na vredesonderhandelingen tussen Noord en Zuid werd in 2002 het zogenaamde *Machakos Protocol* ondertekend; een principeakkoord over het recht op zelfbeschikking voor het Zuiden en over de scheiding van staat en religie. In 2003 en 2004 werd een aantal deelakkoorden gesloten op het gebied van militaire en veiligheidsaangelegenheden, de verdeling van de welvaart (in het bijzonder de inkomsten uit de oliewinning), de verdeling van de macht tussen Noord en Zuid en de positie van drie betwiste gebieden die geen deel uitmaken van het administratief-bestuurlijke Zuid-Soedan (te weten *Nuba Mountains*, *Southern Blue Nile* en *Abyei*). Uiteindelijk heeft dit geleid tot een alomvattend

vredesakkoord, de CPA, dat op 9 januari 2005 werd ondertekend. De belangrijkste punten uit de CPA zijn:

- In 2009 worden nationale verkiezingen² gehouden;
- De *Sharia* is niet van toepassing op Zuid-Soedan en op niet-moslams in het noorden;
- Zuid-Soedan krijgt tijdens de interim-periode van 6,5 jaar zelfbeschikkingsrecht, waarna in 2011 een referendum wordt gehouden over onafhankelijkheid;
- De opbrengsten uit de oliewinning worden evenredig verdeeld tussen het Noorden en Zuiden.

Om het vredesproces te ondersteunen is op 24 maart 2005 de United Nation Mission in Sudan (UNMIS) gestart.

De implementatie van de CPA is een complex en tijdrovend proces en vordert langzaam. Waarnemers en politie (UNMO's respectievelijk UNPOL's) voeren hun taken ongewapend uit. Voor hun beveiliging is een beschermingsmacht ontplooid. De omvang, kwaliteit en professionaliteit van deze *Force Protection*-eenheden zijn toereikend om de vereiste bescherming te bieden aan het VN-personeel en om de opgedragen taken uit te voeren. De waarnemers en politie zijn volledig geïntegreerd in de sectorstructuur van de beschermingsmacht. De politiefunctionarissen kennen een afzonderlijke structuur onder leiding van de *Police Commissioner*, die deel uitmaakt van de staf van de Speciale Vertegenwoordiger van de VN.

De UNMO's voeren hun werkzaamheden uit in kleine teams waar ook vertegenwoordigers van de voormalige strijdende partijen deel van uitmaken. De UNMO's richten zich op het in kaart brengen van de militaire situatie en integratie van de voormalige rebellen. Zij rapporteren hun waarnemingen aan de *Force Commander*. De UNPOL's richten zich op capaciteitsuitbreiding en kwaliteitsverbetering van de lokale politie.

De Nederlandse bijdrage aan UNMIS bestond in 2008 aanvankelijk uit 15 militaire waarnemers en elf Marechaussees. Sinds begin 2007 maken ook vier civiele politiefunctionarissen deel uit van de Nederlandse (UNPOL) bijdrage. In het najaar van 2008 is vanwege bezuinigingen bij de VN het aantal Nederlandse waarnemers teruggebracht naar 12. Het kabinet heeft in het voorjaar van 2009 besloten de Nederlandse bijdrage aan deze missie te verlengen tot 13 april 2010. Alle deelnemende landen zijn evenredig gereduceerd in aantallen UNMO's. De Nederlandse waarnemers en politiefunctionarissen (Marechaussee en politie) worden bij voorkeur en in overleg met de VN-autoriteiten ter plaatse in tweetallen ingezet. Nederland heeft voorts de deelname van vier officieren van de *Joint Integrated Units* (JIU) aan het Instituut Defensieleergangen gefinancierd.

De dagelijkse leefomstandigheden zijn zwaar als gevolg van het hete en vochtige klimaat, de gezondheidsrisico's en de vaak sobere huisvesting. Een uitzending van zes maanden eist onder deze omstandigheden veel van het uitgezonden personeel. De Nederlandse waarnemers en politiefunctionarissen worden binnen de missie als zeer waardevol beschouwd voor wie het belangrijk is over diepgaande kennis van en inzicht in de situatie ter plekke te beschikken. Een kortere uitzendduur is daarom onacceptabel voor de VN en onwenselijk voor een goede taakuitvoering.

² Recentelijk heeft de Soedanese nationale kiescommissie aangekondigd dat de verkiezingen niet in 2009 maar in februari 2010 zullen worden gehouden.

EVALUATIE.

Resultaat. De demilitarisatie van het grensgebied en de scheiding tussen het regeringsleger en de SPLA tussen Noord- en Zuid-Soedan is in 2008 grotendeels voltooid. De veiligheidstaken zijn formeel overgedragen aan de JIU en geïntegreerde politie-eenheden. Nochtans blijft de veiligheidssituatie precair, mede door de voor 2010 voorziene verkiezingen, het referendum inzake onafhankelijkheid in 2011, vertragingen in het Development, Disarmament and Reintegration (DDR) proces en het door het Internationale Strafhof uitgevaardigde arrestatiebevel tegen President Bashir. In 2008 heeft een aantal kleinschalige maar gewapende incidenten plaatsgevonden. Deze incidenten hadden meestal een tribale oorzaak. Echter de “verplichte” samenwerking tussen het regeringsleger en SPLM in de JIU’s heeft ook enige malen voor oplopende spanningen gezorgd in onder meer Abyei en Malakal.

Toekomst. Sinds 2009 levert Nederland, samen met het VK, een financiële bijdrage aan de JIUs voor basisvoorzieningen en –uitrusting. Nederland heeft voorts een financiële bijdrage aangekondigd voor de implementatie van de *Development, Disarmament and Reintegration* strategie in de conflictgevoelige grensprovincies Blue Nile, Zuid-Kordofan en Abyei.

Conclusie. UNMIS draagt op succesvolle wijze bij aan de implementatie van het CPA. De komende twee jaar zijn cruciaal en vormen de lakmoesproef voor het CPA. In deze periode dienen de afbakening van de grenzen, de nationale verkiezingen en uiteindelijk het referendum in 2011 hun beslag te krijgen. Een voortgezette inzet van UNMIS is daarbij noodzakelijk. In de praktijk blijkt het goed gekwalificeerde Nederlandse personeel een zeer gewaardeerde, positieve invloed te hebben op het functioneren van de teams en de teamsites waarin zij werken.

4.2 European Union Force Tsjaad/Centraal Afrikaanse Republiek (EUFOR Tsjaad/CAR)

Nederland heeft in 2008 bijgedragen met een verkenningspeloton van het Korps Mariniers aan de EU-missie in Tsjaad. Deze bijdrage is beëindigd in maart 2009. Momenteel wordt er over deze bijdrage een separate Eindevaluatie opgesteld zoals bedoeld in het Toetsingskader 2001. Deze Eindevaluatie wordt binnen zes maanden na beëindiging van de missie aangeboden aan de Tweede Kamer. Derhalve zal in deze Tussentijdse Evaluatie de Nederlandse bijdrage aan EUFOR Tsjaad niet aan de orde komen.

4.3 Escorte van WFP zeetransporten nabij Somalië

Nederland heeft in 2008 twee keer voor een periode van enkele maanden een fregat geleverd voor de escorte van *World Food Programme* (WFP) zeetransporten nabij Somalië. In de periode maart tot juli is Hr.Ms. Evertsen ingezet voor deze taak. Over deze inzet is een separate Eindevaluatie opgesteld en aangeboden aan de Tweede Kamer³. In de periode oktober tot december 2008 is Hr.Ms. De Ruyter ingezet voor deze taak. Deze Eindevaluatie wordt binnen zes maanden na beëindiging van de missie aangeboden aan de Tweede Kamer. Derhalve zal in deze Tussentijdse Evaluatie de Nederlandse escorte van WFP zeetransporten nabij Somalië niet inhoudelijk worden besproken.

4.4 UN/AU Mission in Darfur (UNAMID)

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrondslag voor UNAMID is gelegen in Veiligheidsraadresolutie 1769 van 31 juli 2007. Met Resolutie 1828 is deze verlengd tot 31 juli 2009. De taak van UNAMID is de bescherming van burgers, het bijdragen aan veiligheid voor humanitaire hulp, het monitoren en verifiëren van de vredesovereenkomsten, het ondersteunen van het politieke proces, de promotie van mensenrechten en *rule of law* en het monitoren van de situatie aan de grenzen met Tsjaad en de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR). Tussen de veldhoofdkwartieren van UNAMID en EUFOR

³ Kamerstuk 29 521 nr. 85

Tsjaad/CAR vindt afstemming en informatie-uitwisseling plaats over o.a. rebellenbewegingen en vluchtelingenstromen.

In de drie westelijke provincies van Soedan, tezamen bekend als Darfur, is begin 2003 een gewapende strijd ontstaan tussen de Soedanese regeringstroepen en de rebellenbewegingen (de *Sudan Liberation Movement/Army* (SLM/A) en de *Justice and Equality Movement* (JEM)). Deze rebellenbewegingen streden voor meer regionale macht en tegen marginalisering van de regio. In april 2004 werd in N'Djamena (Tsjaad), een wapenstilstand overeengekomen tussen de strijdende partijen. De regering van Soedan zegde toe de veiligheid in Darfur te zullen herstellen, de Arabische milities (de zogenaamde Janjaweed) te ontwapenen en gaf de Afrikaanse Unie (AU) toestemming de naleving van het *Cease Fire Agreement* ter plekke door middel van een waarnemingsmissie te monitoren: de *African Union Mission in Sudan* (AMIS). De Veiligheidsraad van de VN heeft deze afspraken in juli 2004 vastgelegd in resolutie 1556. Deze afspraken zijn echter door betrokkenen geschonden. Ondertussen werd AMIS uitgebouwd tot een op hoofdstuk VI van het VN-handvest geschoeide vredesmissie.

Na ondertekening van de overeenkomst in N'Djamena hebben de partijen de vredesonderhandelingen onder leiding van de AU in Abuja (Nigeria) gecontinueerd. Op 5 mei 2006 werd hier een vredesakkoord, het *Darfur Peace Agreement* (DPA), getekend door de Soedanese regering en één rebellenbeweging: de factie van de *Sudan Liberation Movement* (SLM) die geleid wordt door Minni Minawi. Het DPA bevat naast bepalingen over de veiligheid en machtsverdeling ook afspraken over verdeling van de welvaart en wederopbouw. De internationale gemeenschap heeft verscheidene pogingen ondernomen om de niet-ondertekenaars te overtuigen het DPA eveneens te ondertekenen. Tot nu toe weigeren de belangrijkste twee rebellenbewegingen, de Wahid-factie van de SLM en de JEM, echter het akkoord te tekenen. Als gevolg van interne meningsverschillen is de Wahid-factie vervolgens versplinterd in enkele kleine groeperingen. Samen vormen deze anti-DPA groeperingen het *National Redemption Front* (NRF) dat diverse militaire acties heeft uitgevoerd. De veiligheidssituatie in Darfur wordt verder ondermijnd door criminele bendes en de beschuldigingen over en weer tussen Soedan en Tsjaad over steun aan rebellenbewegingen en zelfs gewapende incidenten tussen de beide regeringslegers.

In samenspraak met de regering van Soedan, de AU en regionale politieke leiders heeft de VN Veiligheidsraad besloten een plan te ontwikkelen om AMIS te ondersteunen en om te vormen naar een hybride VN/AU operatie onder de naam *UN/AU Mission in Darfur* (UNAMID). Hiertoe werd na lange en moeizame onderhandelingen met de regering van Soedan op 31 juli 2007 VN Veiligheidsraadresolutie 1769 aangenomen. Op 31 december 2007 werd de AMIS missie overgenomen door UNAMID. Op 31 december 2007 werd AMIS opgevolgd door UNAMID.

Nederlandse bijdrage. Nederland droeg in 2008 met twee stafofficieren bij aan UNAMID. Zij zijn werkzaam als *Senior Staffofficer Joint Logistic Operations* en *Staffofficer Cease Fire Committee* op het UNAMID hoofdkwartier te El Fasher, Darfur. Daarnaast ondersteunt Nederland op bilaterale basis het Amerikaanse ACOTA-trainingsprogramma met een bijdrage van € 5,6 miljoen per jaar gedurende 3 jaar. Voorts heeft Nederland 25 militaire voertuigen, 2 bergingsvoertuigen en 3000 scherfwerende vesten gedoneerd aan Rwandese vredestroepen die worden ingezet in Darfur. Tenslotte rust Nederland, in samenwerking met Canada, Ugandese politietroepen te behoeve van UNAMID volledig uit.

EVALUATIE.

Resultaat. De opbouw van UNAMID tot de voorziene sterkte van 19.555 militairen en 6.000 politiefunctionarissen liep aanmerkelijke vertraging op. Eind december 2008 was de UNAMID-missie nog slechts voor 60% gevuld. Enerzijds was het gebrek aan uitrusting en trainingsstandaard conform VN-eis van Afrikaanse troepenleverende landen hieraan debet, anderzijds de weigering van Soedan om een belangrijk aantal niet-Afrikaanse landen deel te laten uitmaken van UNAMID. Voorts frustreerde Soedan de ontplooiing door de trage visum- en inklaringsprocedures naast het vertragen van materieeltransporten. Ook de aflossing van Nederlands militair personeel werd hierdoor regelmatig belemmerd. Binnen UNAMID bestond een groot gebrek aan essentiële capaciteiten als grond- en luchttransport en gevechtshelikopters.

De situatie in Darfur is sinds medio 2008 verder verslechterd. Soedanese troepen voerden op 25 augustus 2008 een aanval uit op het grootste *Internally Displaced Persons* (IDP) kamp in Darfur te Kalma, resulterend in 33 gedode en 108 gewonde IDPs. Voorts werden rebellen gebombardeerd in de Jebel Mara regio. Ook rebellen en bendes veroorzaakten slachtoffers, mede onder internationale hulpverleningsorganisaties. Het capaciteitsgebrek van UNAMID maakte het veelal onmogelijk om snel ter plekke te zijn om te monitoren of te interveniëren. De aangekondigde vervolging door het Internationale Strafhof van President Bashir heeft tot een verdere polarisering tussen Soedan en de internationale gemeenschap geleid.

Toekomst. Door de Soedanese afwijzing van de inzet van de beoogde (Scandinavische) partners en het ontbreken van waarborgen voor *force protection* en logistieke ondersteuning heeft Nederland in maart 2009 besloten geen ondersteunende militaire eenheid, zoals een veldhospitaal, bij te dragen aan UNAMID. De Nederlandse bijdrage van twee officieren zal wel worden gecontinueerd om UNAMID te steunen. Mede in het licht van de recente uitzetting van 13 internationale humanitaire organisaties uit Soedan blijft de rol van UNAMID in Darfur van groot belang.

Conclusie. De Nederlandse inbreng in UNAMID is zeer bescheiden en was deels bedoeld ter voorbereiding op een meer substantiële bijdrage. Dat neemt niet weg dat Nederland zich op verschillende fronten blijft inzetten voor een effectief functionerend UNAMID.

4.5 SSR Mali

Van september 2006 tot september 2008 is een Nederlandse officier geplaatst geweest op de *Ecole de Maintien de la Paix* (EMP) te Bamako in Mali. De missie van de EMP is het versterken van het vermogen om Afrikaanse landen te laten deelnemen aan door de AU en/of VN geleide vredesmissies op het Afrikaanse continent. Prioriteit hebben de landen van de West-Afrikaanse ECOWAS-organisatie, die tweederde van de cursuscapaciteit invult. De resterende capaciteit wordt benut door de overige regionale organisaties en landen, waaronder de *Eastern Brigade* (EASTBRIG) van de AU, en landen uit de prioritaire regio's van het Nederlandse buitenlandse- en veiligheidsbeleid, zoals Burundi en de DRC.

Voor de middellange termijn wil de EMP zich ontwikkelen tot operationeel trainingscentrum (*Centre of Excellence*) voor specifieke eenheden t.b.v. vredesmissies van de ECOWAS-organisatie en/of de Afrikaanse Unie (AU).

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse officier bekleedde de functie van *Director of Doctrine & Training Development*. Hij was verantwoordelijk voor het (her)schrijven en ontwikkelen van cursussen en was in die hoedanigheid één van de sleutelfunctionarissen van de EMP. In 2009 zal een hernieuwde Nederlandse personele bijdrage aan EMP plaatsvinden met één officier. Selectie van een geschikte opvolger werd bemoeilijkt door het vereiste hoge niveau van Franse taalvaardigheid in combinatie met een gewenste plaatsingsduur van twee jaar en de ongunstige leefomstandigheden in

Mali. Nederland levert van 2007 tot en met 2009 een financiële bijdrage aan de operationele kosten en de trainingsactiviteiten van EMP ter hoogte van € 1,5 miljoen per jaar.

Resultaat. De bijdrage van de Nederlandse officier aan EMP werd zeer gewaardeerd. Door de Nederlandse bijdrage hebben de contacten met andere internationale organisaties en aan vredesoperaties gerelateerde opleidingsinstituten zich kunnen verdiepen.

Toekomst. Het Nederlandse SSR-beleid richt zich met name op de Grote Meren regio en de Hoorn van Afrika. Deelname aan een SSR-project in Mali ligt daarom niet direct in de rede. Aan het einde van de plaatsingstermijn van de nieuwe Nederlandse kandidaat zal een afweging worden gemaakt inzake continuering van de Nederlandse bijdrage aan EMP.

Conclusie. SSR Mali levert een zinvolle maar beperkte bijdrage aan de ontwikkeling van een Afrikaanse capaciteit voor het uitvoeren van crisisbeheersingsoperaties.

4.6 SSR Burundi

Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi (BINUB)

Rechtsgrond en mandaat. De BINUB-missie is ingericht naar aanleiding van Resolutie 1719 van de VN-Veilighedsraad van 25 oktober 2006. Het mandaat voor BINUB is op 1 januari 2007 ingegaan en is verlengd tot 1 januari 2010 (Resolutie 1858 van 22 december 2008). De totale omvang van BINUB bedraagt ongeveer 300 personen; voornamelijk civiele medewerkers.

De missie sluit naadloos aan op de voorafgaande VN missie in Burundi, *Operation des Nations Unies au Burundi* (ONUB). Deze had tot doel de implementatie van de vredesovereenkomst te ondersteunen tussen de toenmalige Burundese regering en de CNDD-FDD rebellengroepering. In 2005 heeft de leider van deze groepering, Pierre Nkurunziza, de verkiezingen in Burundi gewonnen waarna zijn partij, hoewel formeel in een coalitieregering met twee andere partijen (FRODEBU en UPRONA), de facto het bestuur van het land overgenomen. De oprichting van BINUB direct na het beëindigen van ONUB werd vergemakkelijkt door het staakt-het-vuren dat op 7 september 2006 in Dar es Salaam (Tanzania) na bemiddeling door Zuid-Afrika werd gesloten tussen de nieuwe CNDD-FDD regering en de laatste overgebleven rebellengroep Palipehutu-FNL. In de overeenkomst waren onder andere regelingen opgenomen voor de demobilisatie en re-integratie van FNL strijders onder meer in het leger. In 2010 zullen verkiezingen worden gehouden. De toekomstige rol van de Palipehutu-FNL in het politieke landschap van Burundi is nog een strijdpunt. Een bijkomend aandachtspunt is de wijze waarop de Burundese regering met mensenrechten omgaat. In de laatste maanden van 2008 is ruim aandacht besteed aan de integratie van de FNL in de politieke en militaire structuren van Burundi. De vooruitzichten op een acceptabele inbedding voor beide partijen zijn redelijk gunstig

BINUB werd ingericht om de implementatie van deze processen te ondersteunen en faciliteren, met als belangrijkste taken assistentie bij de SSR en ondersteuning van de re-integratie van ex-combattanten. Tevens ondersteunt BINUB op verzoek van de Burundese regering op het gebied van *Rule of Law*, *Good Governance* en het opbouwen van vrije pers en media.

Nederlandse bijdrage. Nederland neemt deel aan de VN-missie in Burundi (BINUB) met één officier die de Burundese regering adviseert op het gebied van *Security Sector Reform* (SSR). Zijn aandachtsveld richt zich met name op de projecten "Casernement" en "Moralisation". Voorts zijn in het kader van de ondersteuning van de hervorming van de Burundese politie en krijgsmacht op bilaterale basis twee Nederlandse officieren als strategisch adviseur geplaatst. Binnen het Burundese ministerie van Defensie is een adviseur bij het Directoraat Generaal *Planification et Strategie* en binnen het ministerie van Publieke Veiligheid, dat verantwoordelijk is voor politie is een strategisch adviseur geplaatst bij de Directeur Generaal voor Politie. Ook is een aantal kortlopende projecten uitgevoerd.

Zo hebben twee instructeurs van de Koninklijke Marechaussee acht Burundese politie-motorinstructeurs opgeleid en is een zelfverdedigingcursus gegeven aan 12 vrouwelijke Burundese politieagentes, die vervolgens zelf trainingen zullen gaan verzorgen.

Resultaat. De Nederlandse bijdrage heeft in belangrijke mate bijgedragen tot het uitwerken van plannen die de professionaliteit van de Burundese veiligheidsorganen beogen te verbeteren. Tevens is bijgedragen aan het hervormen van strijdmacht en politie. Daarnaast heeft de plaatsing van de strategisch adviseurs bijgedragen aan het vergroten van het vertrouwen in Nederland als partner in SSR, en is met alle activiteiten tezamen de basis gelegd voor een langere termijn samenwerking op dit terrein.

Toekomst. In juni 2008 hebben de ministers van Defensie en voor Ontwikkelingssamenwerking een *Letter of Intent* getekend met de Burundese regering inzake een voortgezette en intensievere bilaterale samenwerking. Op 10 april 2009 is een Memorandum of Understanding getekend tussen de regeringen van Nederland en Burundi. Het oogmerk is een lange termijn samenwerking inzake SSR, met speciale aandacht voor leger en politie. Binnen deze samenwerking zal nog steeds worden gewerkt met strategische SSR-adviseurs. De aanstellingstermijn zal, indien mogelijk, worden verlengd tot één á twee jaar. De politie-adviseur zal in de nieuwe opzet niet langer worden geleverd door Defensie, maar door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In verband met het grotere aantal activiteiten zal ook worden gewerkt met programmamanagers. Voor Defensie zal een programmamanager worden geplaatst bij het Burundese ministerie van Defensie. Om het rendement te verhogen wordt de beoogde uitzendingstermijn van deze medewerkers eveneens verlengd tot één á twee jaar. De functie van programma manager bij het Burundese ministerie van Publieke Veiligheid zal naar verwachting medio 2009 door een internationale expert worden overgenomen. De uitzending van de medewerker bij BINUB wordt in juni 2009 beëindigd. Over een mogelijke voortzetting van de functie is nog geen besluit genomen. Ook een verzoek van BINUB zelf zal worden meegewogen in een besluit over voortzetting van de BINUB-functie. In de tweede helft van 2009 zal met Nederlandse steun onder andere een aantal genieprojecten worden uitgevoerd in Burundi.

Er komt langzaam meer duidelijkheid over de aantallen ex-FNL strijders die zouden moeten instromen in leger en politie. Op 8 april 2009 hebben de regering en de FNL een akkoord bereikt op basis waarvan 3.500 FNL strijders zullen integreren in politie en leger. Verder komen nog eens 5.000 FNL strijders in aanmerking voor deelname aan het DDR-programma. De integratie van FNL strijders in leger en politie vormt een uitdaging voor beide organisaties in termen van het totale aantal militairen en politie, dat voor beide organisaties nu al te hoog is ten opzichte van de in Arusha gemaakte afspraken. Daarnaast is de instroom van ex-FNL strijders bij de politie een risico in termen van de kwaliteit van het nieuwe personeel. De politie heeft al een slechte naam vanwege al dan niet vermeende mensenrechtenschendingen. Voorts zal de toekomstige rol van de Palipehutu-FNL in het politieke landschap van Burundi worden bepaald tijdens de verkiezingen van 2010, waaraan de partij als FNL wil deelnemen.

Conclusie. De bilaterale SSR-activiteiten met Burundi verlopen grotendeels naar tevredenheid van beide partijen en hebben een duidelijk toegevoegde waarde.

4.7 SSR Democratische Republiek Congo

EUSEC Democratische Republiek Congo

Rechtsgrond en mandaat. Op uitnodiging van de Congolese regering voert de EU een missie uit in de Democratische Republiek Congo (DRC). Het mandaat van *European Union Security Force* (EUSEC) is vastgelegd in het EU Raadsbesluit 2005/355/CFSP van 2 mei 2005 en is verlengd tot 30 juni 2009 (EU Raadsbesluit 2008/491/CFSP van 26 juni 2008). De voornaamste redenen voor de voortdurende instabiliteit in de DRC is het feit dat er onvoldoende vooruitgang wordt geboekt bij de ontwapening van de rebellen en de vorming van een nieuw geïntegreerd Congolees leger, de *Forces Armées de la République Démocratique du Congo* (FARDC). Nederland spant zich voornamelijk in EU-verband met de Congolese regering en internationale partners in om in dit kader de hervorming van de veiligheidssector voortvarend ter hand te nemen. Hieruit is onder andere de Europese (SSR-) missie EUSEC DRC voortgekomen. EUSEC DRC geeft sinds 2005 advies over en assisteert de Congolese militaire autoriteiten bij de verdere vorming van het nieuwe geïntegreerde Congolese leger, de FARDC. In de training en opleiding van de soldaten, die ook voortkomen uit voormalige rebellenbewegingen, wordt aandacht besteed aan onderwerpen als mensenrechten, goed bestuur, transparantie en het respect voor de rechtsstaat.

Verder wordt onder de paraplu van EUSEC het project EUSEC FIN uitgevoerd dat de – voor de lokale veiligheid belangrijke – directe betaling van soldij aan FARDC soldaten stroomlijnt, controleert en transparant maakt. Zoals bij meer Europese missies zijn de functies van dit project onvolledig bezet, waardoor de missie is vertraagd. In deze situatie is ook in 2008 nauwelijks verbetering gekomen. Er is echter wel vooruitgang bereikt bij de betalingsstructuur en de bijbehorende ICT ondersteuning. Nederland bepleit binnen de EU actief het vinden van oplossingen voor de onderbemanning van dit belangrijke project.

Nederlandse bijdrage. In het kader van de EUSEC missie draagt Nederland met één officier bij aan de strategische regeringsadvisering in Kinshasa en met twee militairen aan de financiële missie EUSEC/Fin (onderdeel van EUSEC) in het oosten van de DRC in Bunia. De eerstgenoemde is werkzaam binnen het kabinet van de Congolese minister van Defensie, de laatste twee zijn werkzaam in het oosten van de DRC als adviseurs van de Militaire Regionale Commando's.

Resultaat. EUSEC heeft in 2008 een aantal resultaten kunnen boeken. Zo zijn de projecten “2e fase recensement biometric” (registratie van alle Congolese militairen), het opzetten van een digitaal netwerk tussen diverse staflocaties te Kinshasa en training van ICTers met succes afgerond. De veiligheidssituatie in het oosten van de DRC was eind 2007 verslechterd. Als gevolg van hevige gevechten tussen troepen van de Tutsi opstandeling generaal Nkunda en het leger van de DRC (FARDC) zijn duizenden slachtoffers gevallen en zijn enkele honderdduizenden mensen op de vlucht geslagen. Generaal Nkunda wilde met zijn acties afdwingen dat de Tutsi's voldoende invloed krijgen in de regering van de DRC om de Tutsi-belangen te waarborgen. Uiteindelijk is door onderhandelingen de situatie weer geluwd en is op 23 januari 2008 in Goma een akkoord gesloten tussen de regering en de rebellen dat vooralsnog voldoende zekerheid biedt voor Nkunda en zijn aanhangers. Hierop is een relatieve rust weergekeerd in het Kivu-gebied. Desalniettemin zijn eind augustus 2008 de gevechten tussen het regeringsleger en de troepen van Nkunda weer opgelaaid, hetgeen heeft geleid tot een tijdelijke verhuizing van de twee Nederlandse militairen.

Toekomst. Met de komst van de nieuwe minister van Defensie per eind 2008 is er nu meer zicht op een structurele hervorming van de Congolese krijgsmacht en een nauwere samenwerking met EUSEC. De Nederlandse adviseur binnen het ministerie van Defensie kan hier een fundamentele bijdrage aan leveren.

Conclusie. Het SSR-project met de DRC verloopt voorspoedig.

5 MIDDEN OOSTEN

5.1 NATO Training Mission in Iraq (NTM-I)

Rechtsgrond en mandaat. De juridische basis van de missie wordt gevormd door het verzoek van de Iraakse premier van 29 januari 2008 aan de NAVO voor ondersteuning bij de opbouw van de Iraakse veiligheidsorganisaties. De Irakese regering hecht nog steeds sterk aan de aanwezigheid van de *NATO Training Mission in Iraq* (NTM-I). Sinds februari 2005 neemt Nederland deel aan de NTM-I. Deze trainingsmissie ondersteunt de opbouw van de Irakese veiligheidsdiensten. Het einddoel is een volledig eigen verantwoordelijkheid van de Irakese overheid voor veiligheid en alle veiligheidsinstellingen. Veiligheid en stabiliteit zijn een voorwaarde voor duurzaam vertrouwen van de Irakese bevolking in een democratisch tot stand gekomen bestuur. Een stabiel Irak is tevens van belang voor de stabiliteit van de regio. Het einddoel van de missie is de volledige verantwoordelijkheid van de Irakezen voor de veiligheid en de veiligheidsinstanties.

Het NTM-I trainingsplan omvat, onder de paraplu van de *National Defence University* (Ar Rustamiyah), diverse opleidingen zoals het *Joint Staff College*, een basis officiersopleiding (de voormalige Irakese militaire academie) en het *National Defence College*. NTM-I kent een gefaseerde opbouw waarbij de verantwoordelijkheid voor de training van het midden en hogere kader van leger en politie steeds meer aan de Irakezen worden overgedragen. Naar aanleiding van een zogenaamde *Periodic Mission Review* is in september 2007 een koerswijziging ingezet van trainen naar adviseren en begeleiden. De missie bestaat uit circa 160 personen uit negentien landen. Op verzoek van de Iraakse regering is in oktober 2007 gestart met een gendarmerie-achtige training voor de Iraakse Nationale Politie. Het doel van deze training is het ontwikkelen van de eenheden van de Iraakse Nationale Politie, die het gat moeten vullen tussen het routinematige politiewerk en het militaire optreden. Italiaanse *carabinieri* verzorgen deze training. Naar verwachting zullen deze trainingen tot eind 2009 duren.

Nederlandse bijdrage. Nederland levert sinds het begin van de missie een bijdrage. De Nederlandse deelname in 2008 bestond uit zeven militairen. In juni 2008 besloot de Nederlandse regering om deelname aan de trainingsmissie voort te zetten tot augustus 2009. Een besluit over de periode daarna is nog niet genomen.

EVALUATIE.

Resultaat. Sinds aanvang van de missie zijn meer dan 5800 Iraakse militairen met NAVO-steun getraind en opgeleid in Irak. Buiten Irak zijn opleidingen verzorgd voor ruim 1100 personen, gecoördineerd door de NATO Training and Equipment Co-ordination Group. Eind december 2008 was er onduidelijkheid over de voorwaarden van verblijf van de NTM-I militairen omdat er geen overeenstemming kon worden bereikt over een regeling. Partijen hebben toen een tijdelijke regeling getroffen waardoor voortzetting van de missie uiteindelijk niet in gevaar is geweest.

Toekomst. Tot juli 2009 vallen de NTM-I militairen onder een Exchange of Letters van de NAVO en de Irakese regering waardoor zij onder hetzelfde regime vallen als de VS-militairen in Irak. Over de status van NAVO-personeel na dit tijdstip wordt in het voorjaar van 2009 onderhandeld tussen de NAVO en Irak. Irak heeft te kennen gegeven te hechten aan een voortzetting van de NTM-I. Het NAVO personeel begeeft zich in afwachting van een definitieve regeling niet buiten de Internationale Zone in Bagdad. In april 2009 is de Nederlandse bijdrage op verzoek van de NAVO tijdelijk uitgebreid met één marechaussee in de functie van stafadjutant.

Conclusie. De veiligheidssituatie in Irak is in het laatste jaar aanmerkelijk verbeterd. De opbouw van Irakese veiligheidsinstituten heeft nu de prioriteit. NTM-I levert hieraan een effectieve en waardevolle

bijdrage. De Nederlandse bijdrage aan NTM-I, hoewel relatief gering, is van hoge kwaliteit en draagt bij aan het succes van de missie.

5.2 European Union Border Assistance Mission (Rafah)

Rechtsgrond en mandaat. Nadat Israël zich in de zomer van 2005 terugtrok uit de Gazastrook werd een *Agreement on Movement and Access 2005 (AMA)* gesloten tussen Israël en de Palestijnse autoriteit (PA). Deze overeenkomst beoogde de bewegingsvrijheid van de Palestijnen te vergroten. De grensovergang vanuit de Gaza-strook naar Egypte bij Rafah is daarbij cruciaal. Op verzoek van de PA en Israël vervult de EU een *third party presence* door middel van EUBAM Rafah. Tot de missie is besloten met het EU Raadsbesluit 2005/889/CFSP van 12 december 2005. De *EU Border Assistance Mission Rafah (EUBAM Rafah)* vormt de derde partij bij de grensovergang Gaza-Egypte en heeft als taak om actief de grensbewaking van het Rafah Crossing Point door de PA te monitoren en te begeleiden. De missie omvat waarneming en capaciteitsopbouw van de Palestijnse grenswachten. De missie is op 25 november 2005 van start gegaan maar is sinds juni 2007 na de machtsovername in de Gaza Strip door Hamas niet meer operationeel. Het mandaat van de missie is op verzoek van Israël en de PA ondanks de “slapende” status verlengd tot 24 november 2009

Nederlandse bijdrage. Nederland heeft in 2008 drie militairen van de Koninklijke Marechaussee stand-by gehouden ten behoeve van EUBAM Rafah. Vanwege de politieke situatie in het gebied is het echter niet tot ontplooiing gekomen.

EVALUATIE.

Resultaat. Na de machtsovername door Hamas in de Gazastrook in juni 2007 heeft de *Head of Mission* de missie tot nader order opgeschort. De missie wordt in afgeslankte vorm in stand gehouden voor het geval de werkzaamheden bij Rafah weer mogelijk worden.

Toekomst. Begin 2009 is de politieke en veiligheidssituatie rond Gaza verder verslechterd door de raketaanvallen op Israël en de Israëlische inval in Gaza eind december 2008. De EU heeft medio januari 2009 verzocht om een versterking van de missie op stafniveau. Nederland geeft gevolg aan dit verzoek met de plaatsing van een officier van de KMar. De missie zal naar alle waarschijnlijkheid weer worden geactiveerd zodra betrokken partijen het eens zijn over heropening van de grensovergang en er een acceptabele partner is gevonden om mee samen te werken aan Palestijnse zijde. De EU heeft aangeboden de mogelijkheid te onderzoeken of de territoriale omvang van het mandaat van de missie (gebaseerd op de AMA) uitgebreid zou kunnen worden.

Conclusie. Als *third party* is EUBM Rafah afhankelijk van de opstelling van de twee conflictpartijen en heeft geen zelfstandige mogelijkheden de uitvoering van haar mandaat te forceren. In 2008 heeft Nederland geen actieve personele bijdrage geleverd aan de missie.

5.3 UN Truce Supervision Organization (UNTSO)

Rechtsgrond en mandaat. In juni 1948 is de vredesoperatie *United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO)* van start gegaan. De rechtsgrond voor UNTSO berust op VN-Veilighedsraadresolutie 50 van 29 mei 1948. Deze blijft geldig totdat het wordt ingetrokken. Deze missie ziet toe op de handhaving van de bestandslijnen tussen Israël en zijn buurlanden. De omvang van UNTSO bedroeg in 2008 150 *United Nations Military Observers (UNMO's)* en circa 220 personen behorend tot de civiele staf. In de evaluatieperiode hebben 23 landen deelgenomen aan UNTSO.

UNTSO bestaat –na de reorganisatie van 2008- uit een tweetal observatiegroepen: de *Observer Group Lebanon (OGL)* en de *Observer Group Golan (OGG)*. Het UNTSO-hoofdkwartier bevindt zich in Jeruzalem. Daarnaast heeft UNTSO nog vertegenwoordigingen in Beiroet, Ismailiyah en Damascus.

Het observeren van de bestandslijnen door UNTSO gebeurt onder operationele controle van de VN-veiligheidstroepen ter plaatse. In Libanon betreft het de *UN Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) en op de Golanhoogte de *UN Disengagement Observer Force* (UNDOF).

De UNMO's hebben als taak het toezien op de naleving van de bestaande vredes- en bestandsafspraken. Dit toezicht vindt plaats vanuit een aantal vaste observatieposten verdeeld over Israël, Libanon en Syrië en door middel van patrouilles. Tot het takenpakket van de waarnemers hoort onder andere het onderzoeken van incidenten en gebeurtenissen en het onderhouden van contacten met de lokale bevolking en hulpverleningsorganisaties. In beginsel wordt elke waarnemer gedurende de uitzending zowel op Israëliësch als Arabisch grondgebied ingezet voor observatietaken.

De situatie in de gebieden waar UNTSO de werkzaamheden verricht, worden in de OGG omschreven als rustig, in Jeruzalem en in Zuid Libanon (OGL) als licht gespannen.

Nederlandse bijdrage. Nederland neemt sinds 1956 deel aan deze missie en daarmee is UNTSO de oudste nog actieve Nederlandse missie. In 2008 bestond de Nederlandse UNTSO-deelname uit 12 militairen. Omdat deelname aan deze missie als plaatsing geldt, kunnen de gezinnen van de militairen in het uitzendgebied verblijven. Indien de veiligheidssituatie dat vereist, kunnen de gezinsleden van de waarnemers op zeer korte termijn naar Nederland terugkeren. De Nederlandse waarnemers worden hoofdzakelijk ingezet in de OGG, de OGL en in Jeruzalem.

Door het routinematige karakter van de missie en door gebruik te maken van de ervaringen van eerder uitgezonden militairen voldoet de voorbereiding ruimschoots aan de verwachtingen van het personeel dat wordt uitgezonden.

EVALUATIE.

Resultaat. De activiteiten van UNTSO dragen bij aan de relatieve rust in het grensgebied tussen Israël, Libanon en Jordanië.

Toekomst. De Nederlandse bijdrage aan UNTSO wordt in 2009 ongewijzigd voortgezet. Nederland is door de VN gepolst om een Force Commander voor te dragen voor de UNDOF missie die waarnemingstaken verricht op de Golan. Nederland is hier niet op ingegaan. Hierbij spelen capaciteitsoverwegingen bij Defensie een voorname rol; er is onvoldoende ruimte in het generaalsbestand voor de toegenomen inzet in internationale missies. Dit is een punt van zorg.

Conclusie. De veiligheidssituatie in het grensgebied van Israël, Jordanië en Syrië is nog steeds gespannen. De aanwezigheid van UNTSO is daarom nog van belang. De Nederlandse bijdrage aan UNTSO is gezien haar omvang en kwaliteit nog steeds relevant.

5.4 SSR Libanon

Rechtsgrond en mandaat. Vanaf de zomer van 2007 tot december 2008 heeft Nederland een SSR-project uitgevoerd bij de *Lebanese Armed Forces* (LAF). Het project vond plaats in lijn met VN Veiligheidsraadresolutie 1701 en op verzoek van Libanon. De doelstelling van het SSR-project was het versterken van de capaciteit van de Libanese strijdkrachten naar aanleiding van het zomerconflict 2006 tussen Hezbollah en Israël. Het programma was deel van een breder pakket aan Nederlandse steun voor de wederopbouw van Libanon onder leiding van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse steun richtte zich op de versterking van lokaal bestuur, het verbeteren van het begrip tussen bevolkingsgroepen en het versterken van de logistieke capaciteit van het Libanese leger. In het kader van de laatste doelstelling vonden vier deelprojecten plaats: de levering van 113 vrachtwagens, het verzorgen van een monteurs- en chauffeursopleiding, het

detacheren van twee Nederlandse logistieke officieren gedurende een jaar en het verzorgen van een cursus logistiek in Nederland voor tien Libanese officieren.

Resultaat. Het project op zich kan als geslaagd worden gezien; drie van de vier projecten zijn succesvol verlopen. Het project logistieke advisering is door een aantal factoren minder goed uit de verf gekomen. Enerzijds gaat het hierbij om externe factoren, bijvoorbeeld de gevechten in Beirut in mei 2008 en de benoeming van de Libanese bevelhebber tot president en de daaruit voortvloeiende personele verschuivingen binnen de LAF. Anderzijds gaat het om interne factoren zoals een onvoldoende duidelijke taakomschrijving en procesbegeleiding van de Nederlandse adviseurs. De belangrijkste lessen die hieruit zijn getrokken zijn dat voor het succes van een SSR-project als deze het bepalend is dat de ontvangende partij zichzelf van het begin tot het einde ziet als probleemeigenaar en dat er een duidelijke taakomschrijving aan adviseurs wordt meegegeven die geselecteerd zijn op basis van het daarbij horende competentieprofiel. De Libanese waardering voor het SSR-project was zeer groot.

Toekomst. Het betrof hier een éénmalig project.

Conclusie. Het project is naar tevredenheid van beide partijen afgerond.

6

AZIË

6.1 European Union Police Mission in Afghanistan

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrondslag voor EUPOL Afghanistan is gelegen in uitnodiging van de Afghaanse regering van 2007, gevolgd door VN Veiligheidsraadresolutie 1746 van 23 mei 2007. Met het EU Raadsbesluit 2007/369/CFSP van 30 mei 2007 is EUPOL Afghanistan voor de duur van drie jaar geactiveerd. Functionerende Afghaanse veiligheidsstructuren, zoals de *Afghan National Police* (ANP) en de *Afghan National Army* (ANA), zijn van groot belang voor het verkrijgen van duurzame stabiliteit in Afghanistan. Het is een voorwaarde voor het op termijn beëindigen van de internationale (militaire) presentie. De rechtsstaat in Afghanistan is op dit moment nog gebrekkig en de Afghaanse politiemacht is zwak. De politie is nog niet in staat zelfstandig de rechtsorde te handhaven als gevolg van een tekort aan mankracht, een ondermaats opleidingsniveau en materieel, een weinig effectieve organisatie en wijdverbreide corruptie. Er is dan ook een dringende behoefte aan capaciteitsopbouw.

Nederlandse bijdrage. Nederland draagt met 3 militairen van de Koninklijke Marechaussee bij aan EUPOL Afghanistan, aangevuld met 5 politieofficieren. Zij zijn geplaatst in Kaboel en in Uruzgan. Voorts levert Nederland de Head of Administration van het EUPOL hoofdkwartier te Kaboel. Nederland heeft sterk gepleit voor de komst van EUPOL. De missie is vooral van belang omdat de EU hiermee haar bijdrage aan de opbouw en stabilisatie van Afghanistan intensiveert en zorgt voor stroomlijning van de verschillende nationale initiatieven. Hervorming van de veiligheidssector is bovendien een eerste prioriteit van de Internationale Gemeenschap. Nederland heeft binnen de EU het belang benadrukt van goede afstemming met ISAF en de VS bij de opzet en uitvoering van deze EVDB-politiemissie. Nederland heeft tevens aangegeven dat goede onderlinge afstemming met activiteiten van de Europese Commissie op het terrein van Rule of Law noodzakelijk is. Nederland is reeds zeer actief op het terrein van verbetering van de politiecapaciteit in Afghanistan. Het *Law and Order Trustfund* (LOTFA) waaruit politiesalarissen betaald worden, wordt door Nederland gesteund met een jaarlijkse bijdrage van € 10 miljoen.

In Uruzgan heeft Nederland materieel geleverd voor de basisuitrusting van de Afghaanse politie. Uit het Stabiliteitsfonds zijn voorts middelen toegewezen voor onder andere de bouw van politiekantoren en checkpoints, een politietrainingscentrum en een veiligheidscoördinatiecentrum in Uruzgan.

EVALUATIE.

Resultaat. Na aanloopproblemen op het gebied van onder andere aanbesteding en werving van ondersteunend personeel, boekt EUPOL nu goede vooruitgang. Onder de nieuwe *Head of Mission*, Kai Vittrup, is een goede samenwerking tot stand gebracht met de Afghaanse minister van Binnenlandse Zaken Hanif Atmar. In december vorig jaar zijn de plannen goedgekeurd voor het stapsgewijs verdubbelen van de missie tot 400 internationale stafleden. De missie beschikt inmiddels over ruim 220 internationale medewerkers en de verwachting is dat dit aantal na de laatste oproep om bijdragen verder zal stijgen. Naast 18 EU-lidstaten nemen Canada, Kroatië en Noorwegen deel aan de missie en heeft Nieuw-Zeeland zich inmiddels ook aangesloten. EUPOL is nu in 16 provincies actief. In Uruzgan heeft Nederlands EUPOL-personeel meerdere projecten verzorgd ter professionalisering van Afghaans politiepersoneel, waaronder een basis-computerkursus.

Toekomst. Een succesvolle exit-strategie in Afghanistan is in hoge mate afhankelijk van een goed functionerend Afghaans veiligheidsapparaat. De ontwikkeling van de ANP loopt achter bij die van onder andere de ANA. Daarom is EUPOL een nuttig instrument dat ook steeds vaker successen boekt. De Nederlandse bijdrage aan EUPOL is verlengd tot 2010.

Conclusie. EUPOL heeft nog niet veel van haar doelstellingen kunnen realiseren maar verwacht voor 2009 een aanmerkelijke verbetering. De Nederlandse bijdrage aan EUPOL draagt bij aan de opbouw van het Afghaanse veiligheidsapparaat.

7 FINANCIEEL

De Nederlandse bijdrage aan kleinschalige missies bestaat over het algemeen uit menskracht en niet zozeer uit het beschikbaar stellen van materieel. Hierdoor blijven de additionele uitgaven die voor rekening van HGIS komen beperkt tot enkele honderdduizenden euro's per missie, veelal uitgaven gerelateerd aan personele toelagen en personeelszorg. De realisatie van de budgetten voor de kleine missies in 2008 is als volgt.

Bedragen x € 1.000	Raming	Realisatie	Verschil
	2008	2008	
Uitgaven			
<i>Balkan</i>			
EUFOR/Althea	8.400	7.905	-495
EUPM	240	194	-46
KFOR	250	285	35
EULEX	900	279	-621
<i>Afrika</i>			
UNMIS (en UNAMID)	1.500	1.169	-331
EUSEC (FIN)	200	135	-65
BINUB	65	45	-20
<i>Midden-oosten</i>			
NTM-I	600	383	-217
EUBAM Rafah	200	60	-140
UNTSO	500	380	-120
<i>Oost-europa</i>			
EUMM Georgië	0	16	16
<i>Azië</i>			
EUPOL	0	42	42

Toelichting:

- De additionele uitgaven komen ten laste van de structurele voorziening 'uitvoeren crisisbeheersingsoperaties' HGIS op de defensiebegroting.
- Doordat de missie EULEX stapsgewijs ontplooit, was in 2008 minder Nederlands personeel ingezet dan vooraf voorzien.

8 SLOTBESCHOUWING

Nederland heeft in 2008 aan diverse kleinschalige missies en SSR inzetten deelgenomen, die onder auspiciën van internationale organisaties zoals de VN, NAVO en EU in Afrika, het Midden-Oosten, Azië, de Balkan en Oost-Europa plaatsvinden. Een deel van deze missies was gericht op capaciteitsopbouw of versterking van de veiligheidssector. Andere missies waren gericht op waarneming ter ondersteuning van het politieke en veiligheidsbeleid van de betrokken internationale organisaties.

De deelname aan deze missies is naar tevredenheid uitgevoerd en zonder grote problemen verlopen. Van het uitgezonden personeel wordt steeds een grote inzet gevraagd onder soms zeer moeilijke omstandigheden. Deze missies vinden steeds plaats in crisisgebieden waar conflicten soms binnen korte tijd (weer) kunnen oplaaien. Dit onderstreept het blijvende belang van een goede voorbereiding op de missies, zowel in de zin van training en opleiding als door middel van de juiste uitrusting en ondersteunende middelen.

De missies dragen bij aan de implementatie van het Nederlandse beleid inzake vrede en veiligheid zoals verwoord in de Kamerbrief "Wereldwijd Dienstbaar". Bij een aantal missies, zoals SSR Mali, EUBAM Rafah en UNAMID, kunnen vraagtekens worden geplaatst bij het effect van de missie zelf, of bij het effect van de Nederlandse bijdrage in de huidige vorm. Anderzijds levert de bijdrage aan de huidige missies Nederland, naast het effect op de internationale rechtsorde en het morele aspect, recht van spreken en invloed op in de diverse internationale fora zoals VN, EU en NAVO.

Met name bij SSR-missies blijkt het steeds moeilijker om voor de missie specifiek geschikt doch schaars personeel te vinden dat bereid is om langere tijd (tot twee jaar) onder primitieve omstandigheden en vaak als enige Nederlandse representant uitgezonden te worden. Bij SSR-missies is continuïteit een kritische succesfactor omdat effecten vaak eerst op langere termijn meetbaar worden.

Concluderend kan worden gesteld dat de Nederlandse deelname aan de diverse missies relatief beperkt is, maar dat het resultaat en de inbreng in de missie soms boven verwachting is, zoals bij UNMIS en SSR Libanon. Het voortzettingsvermogen van Defensiepersoneel voor deze missies is echter een punt van aandacht.

Afkortingenlijst

ACOTA	-	African Contingency and Training Assistance
AMA	-	Agreement on Movement and Access
AMIS	-	African Union Mission in Sudan
ANA	-	Afghan National Army
ANP	-	Afghan National Police
AU	-	African Union
BINUB	-	Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi
CAR	-	Centraal Afrikaanse Republiek
CFSP	-	Common Foreign and Security Policy
CPA	-	Comprehensive Peace Agreement
DDR	-	Development, Disarmament and Reintegration
DPA	-	Darfur Peace Agreement
DRC	-	Democratic Republic of Congo
EAPC	-	Euro-Atlantic Partnership Council
ECOWAS	-	Economic Community of West African States
EMP	-	Ecole de Maintien de la Paix
EUBAM	-	European Union Border Assistance Mission
EUFOR	-	European Union Force
EULEX	-	European Union Rule of Law Mission
EUMM	-	European Union Monitoring Mission
EUNAVFOR	-	EU Naval Force
EUPM	-	European Union Police Mission
EUPOL	-	European Union Police Mission
EUSEC(fin)	-	European Union Security Force (finance)
EVDB	-	Europese Veiligheids- en Defensie Beleid
FARDC	-	Forces Armées de République Démocratique du Congo
FP	-	Force Protection
HOM	-	Head of Mission
ICC	-	International Criminal Court
ICTY	-	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IDP	-	Internally Displaced Person
IPAP	-	Individual Partnership Action Plan
IPU	-	Integrated Police Unit
ISR	-	Intelligence, Surveillance and Reconnaissance
IZ	-	International Zone
JEM	-	Justice and Equality Movement
JIU	-	Joint Integrated Unit
KFOR	-	Kosovo Force
KPC	-	Kosovo Protection Corps
KSF	-	Kosovo Security Forces
LAF	-	Lebanese Armed Forces
LOFTA	-	Law and Order Trustfund
LOT	-	Liaison and Observation Team
MOU	-	Memorandum of Understanding
NIC	-	National Intelligence Cell
NRF	-	National Redemption Front
NSE	-	National Support Element
NTM-I	-	NATO Trainings Mission in Iraq
PA	-	Palestijnse Autoriteit
PIC	-	Peace Implementation Council
OGG	-	Observer Group Golan
OGL	-	Observer Group Lebanon
ONUB	-	Opération des Nations Unies au Burundi
OVSE	-	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PMR	-	Periodic Mission Review
SLA	-	Sudan Liberation Army
SLM	-	Sudan Liberation Movement
SOFA	-	Status of Forces Agreement
SPLM	-	Sudanese People's Liberation Movement
SSR	-	Security Sector Reform

Titel **Tussentijdse evaluatie van de kleinschalige Nederlandse
Defensiebijdragen aan missies en SSR inzet in 2008**

UNAMI	-	United Nations Mission in Iraq
UNAMID	-	United Nations/African Union Mission in Darfur
UNDOF	-	United Nations Disengagement Observer Force
UNIFIL	-	United Nations Interim Force in Lebanon
UNIPTF	-	United Nations International Police Task Force
UNMIK	-	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo
UNMIS	-	United Nations Mission in Sudan
UNMO	-	United Nations Military Observers
UNPOL	-	United Nations Police
UNTSO	-	United Nations Truce Supervision Organization
WFP	-	World Food Programme